

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

DIVERSE WIJKEN (DEELGEBIED A)

TE NIEUW-LEKKERLAND

Ecologie

Rapportage quickscan flora en fauna

diverse wijken (deelgebied A) te Nieuw-Lekkerland

Opdrachtgever	Lek en Waard Wonen Dorpslaan 50 2957 XG Nieuw Lekkerland
Rapportnummer	8971.001
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	4 maart 2019
Vestiging	Zuid-Holland Max Euwelaan 21-29 3062 MA Rotterdam 010 – 7640828 rotterdam@econsultancy.nl
Opsteller	I.K. Beijeman, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	drs. A.N. de Keijzer
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy aanvaardt op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	3
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
4	OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	5
	4.1 Zorgplicht	5
	4.2 Soortenbescherming	5
	4.3 Gebiedenbescherming	6
	4.4 Houtopstanden	7
5	AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	8
	5.1 Vogels	8
	5.2 Vleermuizen	11
	5.3 Overige zoogdieren	12
	5.4 Reptielen	13
	5.5 Amfibieën	14
	5.6 Vissen	14
	5.7 Ongewervelden	14
	5.8 Vaatplanten	15
6	TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING	16
	6.1 Broedvogels	16
	6.2 Vleermuizen	17
	6.3 Algemene grondgebonden zoogdieren	18
	6.4 Amfibieën	18
	6.5 Overige soort(groep)en	18
7	TOETSING AAN GEBIEDENBESCHERMING	19
	7.1 Natura 2000	19
	7.2 Natuurnetwerk Nederland	20
8	HOUTOPSTANDEN	21
9	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	22

Bijlage 1	foto's genomen middels het veldbezoek
Bijlage 2	toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming
Bijlage 3	verklarende woordenlijst

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Lek en Waard Wonen opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna in diverse wijken (deelgebied A) te Nieuw-Lekkerland.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen renovatiewerkzaamheden en heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn, die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve invloed kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op Natura 2000-gebieden, houtopstanden die middels de Wet natuurbescherming zijn beschermd, of op gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland.

De rapportage omvat resultaten van tien complexen met in totaal 181 woningen, allen gelegen te Nieuw-Lekkerland. Per complex zal omschreven worden welke soorten worden verwacht en voor welke soorten nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. De complexen zullen in de rapportage worden vermeld met het complexnummer zoals eerder opgegeven in de offerte (offerte 8971, d.d. 24 januari 2019):

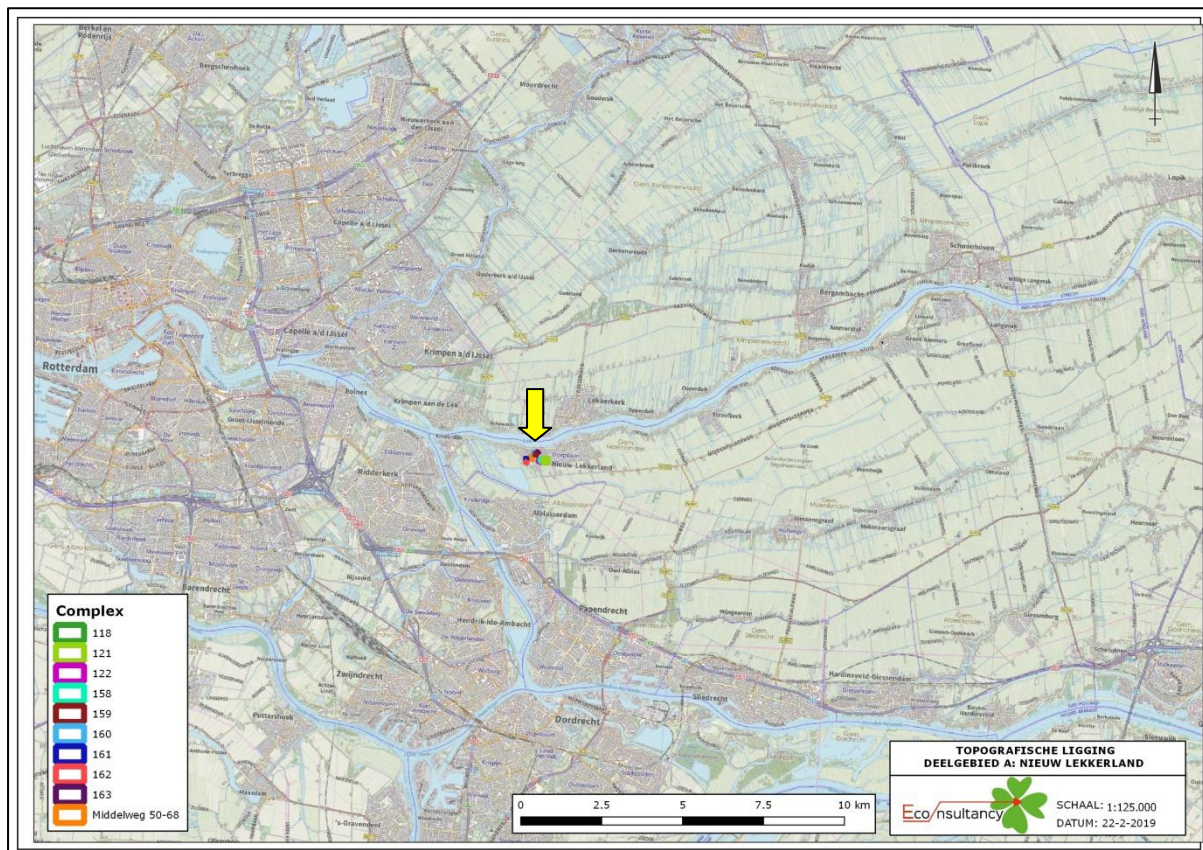
- **Complexnummer 118** – Marslaan 1-3, 9, 17, 25 t/m 31 (oneven) en 2 t/m 12 (even)
- **Complexnummer 121** – Neptunusstraat 1, 5 t/m 19 (oneven) en 2 t/m 56 (even).
Saturnusstraat 1 t/m 49 (oneven); Venuslaan 123 t/m 137.
- **Complexnummer 122** – Jupiterstraat 18 t/m 30 en Mercuriusstraat 15 t/m 45.
- **Complexnummer 158** – Jupiterstraat 32 t/m 36 (even) en 47 t/m 63 (oneven).
- **Complexnummer 159** – Plutostraat 1 t/m 5 (oneven) en 2 en 4.
- **Complexnummer 160** – Marslaan 14 t/m 26 (even) en 26a.
- **Complexnummer 161** – Botterstraat 1 t/m 3 (oneven).
- **Complexnummer 162** – Boeiersraat 1 t/m 7 (oneven).
- **Complexnummer 163** – Marslaan 40 t/m 62 (even).
- **Overige complex** – Middelweg 50-68 (even).

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De complexen zijn gelegen in diverse woonwijken te Nieuw-Lekkerland. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven. Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 105.325$, $Y = 433.225$.

Figuur 1. Topografische ligging van de complexen.

De onderzoekslocatie betreft in totaal 181 woningen verdeeld over verschillende wijken te Nieuw-Lekkerland. In de meeste voor- en achtertuinen van de woningen is groen aanwezig in de vorm van struiken en bomen, dit verschilt echter per woningblok. Bij enkele locaties ligt een watergang in de omgeving. De woonwijken worden omgeven door andere woningen en soms enkele groenstroken. De woningtypen zijn per complex verschillend en hebben allen verschillende kenmerken. Aan enkele woningen hangen vleermuisverblijfkasten, die geschikt zijn als zomer- of paarverblijf voor de gewone dwergvleermuis. Tevens zijn er op enkele daken huismuspannen aanwezig en enkele vogelkastjes op de gevel geplaatst voor bijvoorbeeld een koolmeesje of boerenzwaluw.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. In bijlagen 1 zijn de foto's weergegeven die zijn genomen tijdens het veldbezoek, deze geven een impressie van de woningen van de verschillende complexen.

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens de woningen energetisch te verbeteren door middel van renovatiewerkzaamheden. Hierbij worden isolerende werkzaamheden aan de gevels uitgevoerd voor een deel van de woningen.

De volgende isolatiewerkzaamheden worden uitgevoerd:

- Na-isolatie van de gevels zonder spouwisolatie. Een deel van de woningen is reeds geïsoleerd, waardoor gevelisolatie niet noodzakelijk is;
- Isoleren van de binnenzijde van de daken;
- Isoleren van de kruipruimte, via het vloerluis;
- Incidenteel vervangen van enkel glas door dubbel glas, of het vervangen van een klepraam door dubbel glas.

De initiatiefnemer is voornemens om in oktober 2020 te starten met de werkzaamheden. Echter is dit afhankelijk van de uitkomst van het nader onderzoek voor verschillende soortgroepen, waardoor de precieze startdatum van de werkzaamheden nog niet bekend is.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een veldbezoek en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 12 februari 2019. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Zuid-Holland opgevraagd. Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) opgevraagd.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4 OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Wet natuurbescherming bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving. De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies;
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen bij soortenbescherming ligt grotendeels bij de provincies. De provincie is bevoegd gezag voor de toetsing van handelingen met mogelijke gevolgen voor beschermde dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen) én voor Natura 2000-gebieden (de gebiedenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk bevoegd gezag.

4.1 Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

In bijlage 2 wordt dit artikel nader toegelicht.

4.2 Soortenbescherming

Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingsregimes. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht.

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In bijlage 2 worden deze artikelen nader toegelicht.

4.3 Gebiedenbescherming

Indien een plangebied in of nabij een beschermd gebied is gelegen, dan dient te worden bepaald of er een (extern) effect valt te verwachten. Het gaat daarbij om Natura 2000-gebieden en gebieden behorend tot het Natuurnetwerk Nederland.

4.3.1 Natura 2000

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief. Met Natura 2000 wil men deze flora en fauna duurzaam beschermen. De staatssecretaris van Economische Zaken heeft voor Nederland ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen. Gezamenlijk hebben ze een oppervlak van ruim 1,1 miljoen hectare. Ze maken deel uit van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die zijn aangewezen op grond van de vogelrichtlijn en habitatrichtlijn. Het doel van Natura 2000 is het keren van de achteruitgang van de biodiversiteit.

Binnen een gebied kan spanning optreden tussen economie en ecologie. In een zogenaamd beheerplan leggen Rijk en provincies vast welke activiteiten, op welke wijze mogelijk zijn. Uitgangspunt is steeds het realiseren van ecologische doelen met respect voor en in een zorgvuldige balans met wat particulieren en ondernemers willen. Het opstellen gebeurt daarom in overleg met alle direct betrokkenen, zoals beheerders, gebruikers, omwonenden, gemeenten, natuurorganisaties en waterschappen. Samen geven ze invulling aan beleven, gebruiken en beschermen. Daar draait het om in de Nederlandse Natura 2000-gebieden (bron: Regiegroep Natura 2000).

Het is krachtens de Wet natuurbescherming verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (artikel 2.7, lid 2).

Handelingen die een negatieve invloed hebben op Natura 2000-gebieden, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door de desbetreffende provincie.

4.3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omliggende agrarisch gebied.

Het Natuurnetwerk Nederland bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de Noordzee en de Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

Conform artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming dragen gedeputeerde staten in hun provincie zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk,

genaamd 'Natuurnetwerk Nederland'. Zij wijzen daartoe in hun provincie gebieden aan die tot dit netwerk behoren.

De planologische begrenzing en beschermingsregimes van het Natuurnetwerk Nederland loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen.

4.4 Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat. In bijlage 2 (tabel X) word de regels nader toegelicht.

Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie (artikel 4.2 Wnb). Op basis van deze melding wordt door de provincie beoordeeld of de voorgenomen velling aanvaardbaar is in het kader van natuur- en landschapswaarden. Indien er geen bezwaar is om de houtopstanden te kappen, verplicht artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming om binnen 3 jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand op dezelfde grond houtopstanden opnieuw aan te planten. Er geldt een algehele vrijstelling van de herplantplicht voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud.

Indien bij de voorgenomen ontwikkeling herplantplicht geldt, maar niet voldaan kan worden aan de herplantplicht op de projectlocatie zelf, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden met betrekking tot de herplantplicht bij de desbetreffende provincie. De provincie toetst vervolgens of voldaan wordt aan de bij de provinciale verordening gestelde regels voor herbeplanting op andere perceelsgronden. Deze regels hebben onder andere betrekking op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de te vellen houtopstand. Tevens kan ontheffing verleend worden van herplantplicht ter plaatse, indien gewerkt wordt via een door het ministerie goedgekeurde gedragscode die gebruikt mag worden door een van de betrokken partijen voor een wijze van vellen en een wijze van herplanten.

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

Het voorkomen van planten- en diersoorten in een gebied wordt mede bepaald door de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Een soort kan in zijn leefgebied gebruik maken van verschillende plekken om te verblijven. Al deze plekken (biotopen) kunnen een bepaalde functie voor de soort vervullen. In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden samen met verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen plannen een negatief effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. In hoofdstuk 6 wordt beschreven welke juridische implicaties dit voor het project heeft.

5.1 Vogels

5.1.1 Broedvogels (nesten jaarrond beschermd)

Deze categorie betreft broedvogels waarvan de nesten ook beschermd zijn op het moment dat ze niet voor de voortplanting in gebruik zijn (categorie 1-4 broedvogelsoorten).

Volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF zijn in de afgelopen 5 jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocaties vogelsoorten waargenomen waarvan de nestlocaties jaarrond beschermd zijn. Deze categorie 1-4 broedvogelsoorten zijn: gierzwaluw, huismus, slechtvalk, roek, grote gele kwikstaart, steenuil, kerkuil, ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespandief en zwarte wouw.

Van deze soorten zijn binnen Nederland de **gierzwaluw**, **huismus** en **slechtvalk** gebonden aan gebouwen als broedlocatie. De slechtvalk kan per definitie worden uitgesloten, omdat de woningen te laag zijn als broedlocatie.

Met uitzondering van de woningen aan de Middelweg 50-68, zijn alle complexen in principe geschikt voor gierzwaluwen als vaste rust- en broedlocatie. Er is veelal ruimte aanwezig tussen de kantpannen en bakstenen muur of ruimte onder de dakgoot en gevel, waarin gierzwaluwen een nestlocatie kunnen maken. Tevens zijn er enkele uitwerpselsporen waargenomen onder de dakgoot, die duiden op een eventuele nestlocatie van de gierzwaluw.

Voor de huismus geldt dat alle woningen van de complexen in principe geschikt zijn als vaste rust- en broedlocatie. Tevens zijn tijdens het veldbezoek enkele roepende huismussen waargenomen op verschillende woningen van de te renoveren complexen. De woningen beschikken over ruimte onder de dakpannen in de dakgoot, of ruimte onder scheef liggende pannen of door ruimte onder nokpannen. Tevens kan een deel van de tuinen dienen als functioneel leefgebied voor de huismus, door het aanwezige groen. Het groen, zoals heggen en struiken, worden overdag gebruikt door huismussen om in te schuilen of slapen, en soms zelfs als broedlocatie. Tabel I geeft een overzicht van de geschiktheid van de woningen per complexnummer voor de gierzwaluw en huismus. Wanneer de woningen geschikt zijn, dan kan de ingreep verstorend of schadelijk zijn (zie hoofdstuk 6).

Tabel I. Geschiktheid woningen voor de gierzwaluw en huismus per complexnummer.

Complexnummer	Gierzwaluw	Huisumus
118	Geschikt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte onder de dakpannen in de goot en ruimte onder dakpannen bij de ventilatiepijp op het dak. In de tuinen is weinig groen aanwezig voor huismussen.
121	Geschikt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte onder de nokpannen en onder de dakpannen. Tevens zijn er huismuspannen geplaatst op woningen aan de Venuslaan nr. 31, 39, 50, 54, 87 en 97 en de Neptunusstraat 19. Enkele struiken en bomen aanwezig in de tuinen, die dekking bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.
122	Geschikt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte aanwezig onder de dakpannen in de goot. Tevens zijn er huismuspannen geplaatst op de woningen aan de Jupiterstraat nr. 15, 19, 23, 25, 27-29.
158	Geschikt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte aanwezig onder de dakpannen in de goot. Tevens zijn er huismuspannen geplaatst op de woningen aan de Mercuriusstraat, tussen woning 32-34, 34-36, 47-49, 49-51, 59-61 en 61-63. Enkele struiken en bomen aanwezig in de tuinen, die dekking bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.
159	Geschikt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte aanwezig onder de dakpannen in de goot. Tevens zijn er huismuspannen geplaatst op de woningen aan de Plutostraat 1-2, 3 en 5. Enkele struiken en bomen aanwezig in de tuinen, die dekking bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.
160	Geschikt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte aanwezig onder dakpannen in de goot en onder dakpannen bij de ventilatiepijp op het dak. Tevens zijn er huismuspannen geplaatst op de woningen aan de Marslaan 14, 20, 22 en tussen 24-26a. Enkele struiken en bomen aanwezig in de tuinen, die dekking bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.
161	Geschikt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte aanwezig onder de dakpannen in de goot. Tevens is er veel ruimte onder de dakpannen aanwezig. Enkele struiken en bomen aanwezig in de tuinen, die dekking bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.
162	Geschikt. Ruimte aanwezig achter de dakgoot en tevens zijn sporen aangetroffen van een mogelijk gierzwaluwnest. Geen ruimte tussen de kantpannen en de gevel.	Geschikt. Ruimte aanwezig onder de dakpannen in de goot. Tevens is er veel ruimte onder de dakpannen aanwezig. Enkele struiken en bomen aanwezig in de tuinen, die dekking bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.

Complexnummer	Gierzwaluw	Huismus
163	Geschiedt. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel en achter de loodslabben op de kopse kant.	Geschiedt. Ruimte aanwezig onder de dakpannen in de goot. Tevens is er veel ruimte onder de dakpannen aanwezig. Enkele struiken en bomen aanwezig in de tuinen, die dekking bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.
Middelweg 50 - 68	Ongeschiedt. Kantpannen bieden onvoldoende ruimte voor de gierzwaluw en zijn erg laag. Woningen zijn niet geschikt voor de gierzwaluw.	Geschiedt. Veel ruimte onder de dakpannen in de goot. Tevens is er veel groen in de tuinen aanwezig, die voldoende dekking kunnen bieden aan eventueel voorkomende huismussen in de omgeving.

De **roek** broedt in opvallende kolonies met grote nesten. Een roekenkolonie is niet aangetroffen tijdens het veldbezoek.

De **kerkuil** komt voor in (half)open landschappen, veelal rondom het boerenland. De soort vestigt zich graag in gebouwen zoals schuren en kerkstorens. De **steenuil** komt voor in kleinschalige agrarische cultuurlandschappen en broedt vaak op boerenerven. Bovengenoemde soorten worden niet verwacht op de onderzoekslocatie door het ontbreken van geschikt habitat.

De **grote gele kwikstaart** broedt het liefst bij stromend water. Dit is niet in geschikte vorm aanwezig op en nabij de onderzoekslocatie.

De **ooievaar** broedt graag op hoge locaties, bijvoorbeeld bovenop nestpalen, op kerken, of in hoogspanningsmasten. Er zijn geen geschikte locaties en geen nesten of nestsporen van de ooievaar aangetroffen op de onderzoekslocaties.

De **buizerd**, **boomvalk**, **ransuil**, **havik**, **wespendief** en **sperwer** broeden in bossen of halfopen landschappen, vaak hoog in een boomkruin, waar ze grote nesten maken of hergebruiken. Tijdens het veldbezoek zijn geen exemplaren of grote nesten van deze soorten waargenomen op en nabij de onderzoekslocaties. Tevens zijn de onderzoekslocaties niet geschikt vanwege het urbane karakter. De **zwarte wouw** is een uiterst zeldzame broedvogel in Nederland, en er zijn geen broedgevallen bekend van deze soort in West-Brabant. Ook is de onderzoekslocatie niet bijzonder geschikt voor deze soort, omdat hij graag in de buurt van water broedt. Het is daarom voor deze vogelsoorten redelijkerwijs uit te sluiten dat ze op of nabij de onderzoekslocaties broeden en een negatief effect ondervinden van de voorgenomen ingreep.

5.1.2 Broedvogels categorie 5 (nesten in sommige gevallen jaarrond beschermd)

De broedvogels waarvan het nest in uitzonderlijke gevallen eveneens jaarrond is beschermd, zijn voornamelijk holenbroeders zoals spechten en mezen, of makers van grote nesten zoals ekster en zwarte kraai. Voor de vogelsoorten in deze categorie geldt een jaarronde nestbescherming enkel bij ecologisch zwaarwegende redenen.

Uit verspreidingsgegevens van de NDFF blijkt dat er in de afgelopen 5 jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocaties de volgende categorie 5 broedvogelsoorten zijn waargenomen: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, ekster, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, koolmees, oeverzwaluw, pimpelmees, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees en zwarte roodstaart.

Tijdens het veldbezoek zijn op de onderzoekslocaties geen nesten aangetroffen van bovengenoemde categorie 5 soorten in de tuinen van de te renoveren woningen, met mogelijke uitzondering van de aangebrachte vogelhuisjes aan de muur. Indien deze vogelhuisjes door bijvoorbeeld mezen in gebruik zijn, dan zijn er in de directe omgeving afdoende alternatieve broedlocaties voorhanden. Voor alle tabel 5 soorten geldt dat er in de directe omgeving voldoende broedgelegenheid aanwezig is. Er zijn derhalve geen bijzondere ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de nesten van genoemde soorten op de onderzoekslocaties een jaarrond beschermde status zouden moeten hebben. Het werken buiten het broedseizoen is voldoende om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen (zie hoofdstuk 6).

5.1.3 Overige broedvogels

Van de overige voorkomende algemene broedvogels zijn de nesten alleen beschermd op het moment dat ze als zodanig in gebruik zijn. Het groen in de voor- en achtertuinen is geschikt als broedlocatie voor overige broedvogels. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming zijn te voorkomen (zie hoofdstuk 6).

5.2 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF is de onderzoekslocaties gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocaties

Alle woningen zijn in principe geschikt voor verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. De woning bezitten over geschikte openingen door ruimte tussen de kantpannen en de gevel, open stootvoegen, of andere geschikte ruimtes achter gevelbeplating, waar vleermuizen verblijfplaatsen kunnen hebben. Op enkele locaties is ook ruimte ontstaan door slecht aansluitende bakstenen, missende bakstenen of door slecht aansluitende loodslabben bij de schoorstenen. De woningen zijn als verblijfplaats geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en eventueel de ruige dwergvleermuis (tabel II). Deze soorten kunnen de woningen mogelijk gebruiken als zomerverblijf, kraamverblijf, baltsverblijf en individueel winterverblijf (zie hoofdstuk 6).

Tabel II. Geschiktheid woningen voor de vleermuizen per complexnummer.

Complexnummer	Vleermuizen
118	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel en onder slecht aansluitende loodslabben bij de schoorstenen. Twee vleermuis kasten zijn geplaatst op een te renoveren woning, Marslaan nr. 25 en twee op een woning die niet gerenoveerd wordt, maar wel in dezelfde straat ligt, Marslaan nr. 13. De vleermuis kasten kunnen worden gebruikt als zomer- en/of paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.
121	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel. Tevens ruimte aanwezig onder slecht aansluitende loodslabben bij de schoorstenen.
122	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel. De bakstenen muur onder de gevelpannen is slecht, waardoor veel ruimte onder de kantpannen is ontstaan.
158	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel. Aan de woning aan de Mercuriusstraat nr. 59 is een ventilatieopening aanwezig onder de dakgoot, tevens zijn er ventilatieopeningen onder de doucheraampjes, die mogelijk toegang geven tot de spouwmuur (zie bijlage I, figuur 24 en 25).

Complexnummer	Vleermuizen
159	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.
160	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel. Tevens zijn er spouwventilatieopeningen onder de dakgoot aanwezig.
161	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel.
162	Geschild. Ruimte aanwezig op de hoekwoningen tussen de dakgoot en bakstenen muur.
163	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel en achter de loodslabben op de kopse kant. De bakstenen muur onder de gevelpannen is slecht, waardoor veel ruimte onder de kantpannen is ontstaan.
Middelweg 50 - 68	Geschild. Ruimte aanwezig tussen de kantpannen en de gevel en mogelijk ruimte onder de loodslabben.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocaties

De onderzoekslocaties worden omgeven door andere woningen, die mogelijk verblijfplaatsen voor vleermuizen hebben. Eventuele verblijfplaatsen in deze bebouwing ondervinden door de afstand tot de bouwlocatie en de aard van de ingreep naar verwachting geen negatieve invloed van de voorgenomen renovatiewerkzaamheden op de onderzoekslocaties.

Voerageerhabitat

De onderzoekslocaties zullen, gelet op het aanwezige habitat gebruikt kunnen worden als voerageergebied door in de omgeving verblijvende vleermuizen als gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis om te voerageren. De plannen zullen echter geen aantasting van belangrijk voerageerhabitat vormen. Door de voorgenomen ingreep zal het aanbod van voeragemogelijkheden niet in het geding komen, in de directe omgeving is meer geschikt voerageerhabitat van vergelijkbare kwaliteit voor vleermuizen aanwezig.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en voerageergebieden. Gevels kunnen ook als lijnvormig element dienen. De aanwezige lijnvormige elementen zullen niet worden aangetast door de voorgenomen plannen. Naar verwachting worden er geen potentiële vliegroutes verstoord.

5.3 Overige zoogdieren

Alle zoogdieren in Nederland zijn beschermd. Voor sommige algemeen voorkomende soorten geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Op deze wijze is er onderscheid te maken in streng beschermde en minder streng beschermde soorten.

Habitatrichtlijnsoorten (streng beschermd)

Volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF is de afgelopen 5 jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocaties de volgende streng beschermde soorten waargenomen: bever en noordse woelmuis. **Bever** zijn oever bewonende zoogdieren, die zowel in het water als op het land leven. De onderzoekslocaties bieden geen geschikt habitat voor de bever, omdat het enkel woonwijken betreft. De **noordse woelmuis** kan in verschillende biotopen leven, waarbij variatie in de vegetatie aanwezig moet zijn. Voldoende dekking met voldoende voedsel is belangrijk. De noordse woelmuis mijdt door struiken en bomen gedomineerde begroeiingen. Omdat de onderzoekslocaties slechts een woonwijk betreft, is het niet aannemelijk dat de soort gebruik maakt van de onderzoekslocatie als verblijfplaats.

Andere soorten (streng beschermd)

Volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF is in de afgelopen 5 jaar de **tweekleurige bosspitsmuis** waargenomen, een soort waarvoor geen vrijstelling geldt. De tweekleurige bosspitsmuis komt voor in verschillende soorten graslanden en bossen, zolang er een bodem bedekkende vegetatie aanwezig is. De waarnemingen in de omgeving van de onderzoekslocatie betreffen waarnemingen die zowel als 'tweekleurige bosspits-muis' en 'gewone bosspitsmuis' zijn geclassificeerd. De twee soorten zijn namelijk enkel te onderscheiden zijn op basis van schedelkenmerken, en de tweekleurige bosspitsmuis ontbreekt in verschillende provincies waaronder Zuid-Holland. Het kan hierdoor redelijkerwijs worden gesteld dat de onderzoekslocatie niet in gebruik is door de tweekleurige bosspitsmuis.

Andere soorten (licht beschermd)

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF zijn in de afgelopen 5 jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocaties de volgende beschermde grondgebonden zoogdieren waargenomen: bosmuis, bunzing, dwergmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis en wezel.

De **bunzing** maakt zijn schuilplaats in oude hopen van bijvoorbeeld konijn, mol, vos en das. Deze zijn afwezig op de onderzoekslocatie. Ook voor **hermelijn** en **wezel** geldt dat ze meestal een oud hol gebruiken. Vaste verblijfplaatsen van marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) zijn naar verwachting uitgesloten, omdat geschikt habitat niet aanwezig is.

De **rosse woelmuis** leeft bij voorkeur in loof- en gemengd bos met daaronder struik-of kruidlaag. Ook leeft de soort in houtwallen, heggen, bosranden en parken. Beschutting is voor de woelmuis van groot belang. De onderzoekslocatie betreft woningen en tuinen en bieden bovengenoemde eisen niet in voldoende mate, waardoor vaste verblijfplaatsen van de soort redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

De onderzoekslocatie (de tuinen van de woningen) is mogelijk geschikt voor grondgebonden zoogdieren als de egel, konijn en veldmuis als leefgebied om te verblijven. De werkzaamheden betreft renovatie van woningen, waardoor het habitat van bovengenoemde grondgebonden zoogdieren niet wordt aangetast. Voor deze algemeen voorkomende soorten geldt in de provincie Zuid-Holland een algemene vrijstelling, mits de zorgplicht in acht genomen wordt (zie hoofdstuk 6).

5.4 Reptielen

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF zijn in de afgelopen vijf jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocaties geen volgens de Habitatrichtlijn streng beschermde reptielsoorten waargenomen. Ook zijn volgens deze gegevens binnen dit gebied geen beschermde en vrijgestelde reptielsoorten uit de categorie 'andere soorten' waargenomen. Het is daarom niet aannemelijk dat de onderzoekslocaties in gebruik is als (vaste) rust- of verblijfplaats van reptielen.

5.5 Amfibieën

Habitatrichtlijnsoorten (streng beschermd)

Volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF blijkt dat binnen enkele kilometers rondom de onderzoekslocatie in de afgelopen 5 jaar de volgende streng beschermde amfibieën zijn waargenomen: heikikker en rugstreeppad.

De **heikikker** heeft een voorkeur voor heide, hoogveen, laagveen en half natuurlijk grasland. Het is geen cultuurvolger en de soort wordt nauwelijks aangetroffen rond bebouwing, waardoor het voorkomen van de soort redelijkerwijs is uit te sluiten.

De **rugstreeppad** komt voor op terreinen met een hoge natuurlijke of door mensen ingebrachte dynamiek. Braakliggende bouwterreinen, groeven en zand- en kleiafgravingen, duinen en uiterwaarden zijn leefgebieden die door de soort worden gebruikt. De rugstreeppad is ook te vinden op stabiele gebieden zoals akker- en grasland. Verblijfplaatsen van de rugstreeppad bevinden zich op hoogwater vrije terreinen. Rugstreeppadden graven zichzelf in vergraafbare bodems of schuilen onder elementen zoals tegels en pellets. Omdat de onderzoekslocatie slechts woningen met tuinen betreft, wordt de rugstreeppad niet verwacht op de onderzoekslocatie.

Andere soorten (licht beschermd)

Uit verspreidingsgegevens van de NDFF blijkt dat binnen enkele kilometers rondom de onderzoekslocatie in de afgelopen 5 jaar de volgende licht beschermde amfibieën zijn waargenomen: bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker.

Voor bovengenoemde soorten geldt een provinciale vrijstelling van de Wet natuurbescherming. De **bruine kikker**, **gewone pad** en **kleine watersalamander** geven voorkeur aan habitat met bosjes, overhoekjes en ruigten in kleinschalige landschappen met een vochtige bodem. Ze komen regelmatig voor in bossen, parken, tuinen en weilanden. De **meerkikker** leeft vooral in grotere, voedselrijke, diepe, stilstaande of langzaam stromende wateren met zon beschenen, vegetatierijke oevers. De voorgenomen werkzaamheden betreft renovatie van woningen, waardoor het habitat van bovengenoemde soorten niet wordt aangetast. Het is niet uit te sluiten dat incidenteel een van de bovengenoemde soorten wordt aangetroffen in de tuinen van de onderzoekslocaties. Het is zaak om aandacht te schenken aan de zorgplicht (zie hoofdstuk 6).

5.6 Vissen

Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater op de onderzoekslocatie kan deze soortgroep buiten beschouwing worden gelaten.

5.7 Ongewervelden

Libellen

Er zijn slechts enkele libellensoorten die binnen de Wet natuurbescherming een strenge bescherming genieten. Volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF is de **rivierrombout** de afgelopen jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocaties waargenomen. Libellen stellen specifieke habitat eisen, die veelal alleen in natuurgebieden te vinden zijn. Tevens geldt dat water nodig is ter voortplanting. Gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Dagvlinders

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocaties geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

Overige soorten

Overige beschermde soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren, zijn op de onderzoekslocaties uit te sluiten. Er is geen geschikt habitat voor dergelijke beschermde soorten op de onderzoekslocaties aanwezig en er zijn geen waarnemingen bekend in de directe omgeving van de onderzoekslocaties.

5.8 Vaatplanten

De onderzoekslocaties bestaat uit woningen, verharding, heggen, bomen en enkele stroken onkruid. De aanwezigheid van water, de zuurgraad van de bodem, de beschikbare hoeveelheid voedingsstoffen, de hoeveelheid zonlicht en de antropogene beïnvloeding bepalen in hoeverre een groeiplaats voor een bepaalde plant geschikt is. Vanwege de specifieke eisen die de meeste beschermde soorten stellen aan de groeiomstandigheden, in combinatie met de aard van de onderzoekslocaties, zijn andere beschermde vaatplanten op de onderzoekslocaties niet te verwachten. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten en muurvegetatie waargenomen.

6 TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit soortbeschermingsparagrafen uit de Wet natuurbescherming optreden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Wet natuurbescherming en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgetraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Wet natuurbescherming op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van ontheffingen.

6.1 Broedvogels

6.1.1 Jaarrond beschermde broedvogels

Gierzwaluw en huismus

De nesten van gierzwaluwen en huismussen zijn het gehele jaar beschermd en vallen onder de beschermingscategorie 2 van vogelnesten. Dit zijn nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. Volgens artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming is het verboden nesten van gierzwaluwen en huismussen te beschadigen, te vernielen of weg te nemen. Indien er op de onderzoekslocaties nestplaatsen van gierzwaluwen en huismussen aanwezig zijn, hetgeen op basis van de huidige informatie niet is uit te sluiten, zal de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming en zal er een ontheffing verkregen moeten worden.

Tabel III geeft aan voor welke onderzoekslocaties nader onderzoek voor de gierzwaluw en/of huismus noodzakelijk is.

Tabel III. Advies nader onderzoek gierzwaluw en huismus per complexnummer.

Complexnummer	Gierzwaluw	Huisumus
118	Ja	Ja
121	Ja	Ja
122	Ja	Ja
158	Ja	Ja
159	Ja	Ja
160	Ja	Ja
161	Ja	Ja
162	Ja	Ja
163	Ja	Ja
Middelweg 50 - 68	Nee	Ja

Om vast te stellen of er broedgevallen van de huismus op de onderzoekslocaties aanwezig zijn dient een nader onderzoek uitgevoerd te worden tijdens het broedseizoen van deze soort. Voor de **huismus** valt het broedseizoen tussen 1 april en 20 juni. Deze periode betreft een richtlijn voor het uitvoeren van nader onderzoek, waar in beperkte mate binnen het inventarisatieprotocol van kan worden afgeweken. Voor het nader onderzoek naar de huismus dienen twee gerichte veldbezoeken plaats te vinden in de periode 1 april tot en met 15 mei, of vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot 20 juni (Kennisdokument 'huismus' van BIJ12).

Voor het vaststellen van de aanwezigheid van broedgevallen van gierzwaluwen op de onderzoekslocaties dient een nader onderzoek te worden uitgevoerd tijdens de optimale inventarisatieperiode van deze soort. De **gierzwaluw** is half april tot en met half augustus aanwezig in Nederland. Vanaf 15 mei

tot en met 15 juli dienen minimaal 3 gerichte veldbezoeken plaats te vinden, waarvan minimaal 1 inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (Kennisdocument 'gierzwaluw' van BIJ12).

6.1.2 Algemene broedvogels

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocaties zijn te verwachten geldt dat, indien het groen buiten het broedseizoen wordt verwijderd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Het is verboden nesten te beschadigen, te vernielen of weg te nemen) is van toepassing. De nesten mogen echter wel worden weggenomen wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

Wanneer tijdens het broedseizoen gewerkt wordt, kunnen de renovatiewerkzaamheden verstorend zijn. Indien binnen het broedseizoen gewerkt wordt, dient vooraf aan de werkzaamheden een broedvogelinspectie te worden uitgevoerd. De aanwezige vogelhuisjes dienen ook voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt te worden gemaakt om broedgevallen tijdens de renovatiewerkzaamheden te voorkomen. Tevens wordt geadviseerd een ecologisch werkprotocol op te laten stellen wanneer tijdens het broedseizoen wordt gewerkt om eventuele negatieve effecten te voorkomen wanneer sprake is van een broedgeval. Broedgevallen kunnen namelijk niet geheel worden voorkomen en de renovatiewerkzaamheden kunnen verstorend zijn voor broedgevallen in directe omgeving.

6.2 Vleermuizen

De te renoveren bebouwing op alle complexnummers is in principe geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. De renovatie van de bebouwing zou in geval van aanwezigheid van een verblijfsfunctie van vleermuizen kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming.

Tabel IV. Advies nader vleermuis per complexnummer.

Complexnummer	Vleermuizen
118	Ja
121	Ja
122	Ja
158	Ja
159	Ja
160	Ja
161	Ja
162	Ja
163	Ja
Middelweg 50 - 68	Ja

Alle vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Vleermuizen worden ook benoemd in Bijlage II van de conventie van Bonn.

Gelet op de geschiktheid van de onderzoekslocaties voor vleermuizen, zal aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn om de daadwerkelijke functie van het gebied voor vleermuizen te kunnen vaststellen. Deze informatie is benodigd om vast te kunnen stellen of overtredingen van de Wet natuurbescherming aan de orde zijn. De vleermuissoorten die onderzocht dienen te worden zijn gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Een dergelijk aanvullend onderzoek dient te worden uitgevoerd conform het protocol voor vleermuisonderzoek (Netwerk Groene Bureaus, 2017). Dit houdt in dat afhankelijk van de potentiële functies er in de periode april tot en met september een aantal veldbezoeken

uitgevoerd dient te worden. Vervolgens kan aan de hand van de onderzoeksresultaten worden vastgesteld of er overtredingen plaats zullen vinden bij de uitvoering van het project.

Bij het aantreffen van verblijfplaatsen van vleermuizen is bij de voorgenomen werkzaamheden overtreding van de Wet natuurbescherming naar verwachting niet te vermijden (verstoring leidt tot overtreding van artikel 3.5 lid 2 van de Wet natuurbescherming, en beschadigen, vernielen of wegnemen van vleermuisverblijven leidt tot overtreding van artikel 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming). Bij overtreding van een van bovenstaande verbodsbepalingen is daarom een ontheffingsaanvraag aan de orde. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten worden en zal schade aan individuen moeten worden voorkomen. Deze maatregelen, omschreven in een projectplan, dienen vervolgens ter goedkeuring worden voorgelegd aan de provincie Zuid-Holland, middels een ontheffingsaanvraag.

6.3 Algemene grondgebonden zoogdieren

Voor de te verwachten soorten geldt dat de werkzaamheden mogelijk verstorend kunnen werken. Als gevolg van renovatiewerkzaamheden kunnen dieren verwond of gedood worden en hollen kunnen worden verwijderd. Dit houdt een overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming in. Voor de te verwachten soorten geldt, op grond van het provinciale soortenbeleid, bij ruimtelijke ontwikkelingen echter een vrijstelling, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen.

Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd. Dit kan door het verwijderen van stenenstapels, takkenhopen, bladeren en andere materialen die door langdurige opslag of aanwezigheid schuilplaatsen bieden. Het verwijderen van de materialen dient daarom buiten de gevoelige periode van voortplanting of winterrust plaats te vinden. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

6.4 Amfibieën

De werkzaamheden kunnen verstorend werken voor amfibieën die zich op de onderzoekslocatie bevinden. Door de werkzaamheden kunnen dieren gewond raken of worden gedood. Voor de te verwachten soorten geldt, op grond van het provinciale soortenbeleid, bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de Wet natuurbescherming, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd. Dit kan door het verwijderen van stenenstapels, takkenhopen, bladeren en andere materialen die door langdurige opslag of aanwezigheid schuilplaatsen bieden. Het verwijderen van de materialen dient daarom buiten de gevoelige periode van winterrust plaats te vinden. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

6.5 Overige soort(groep)en

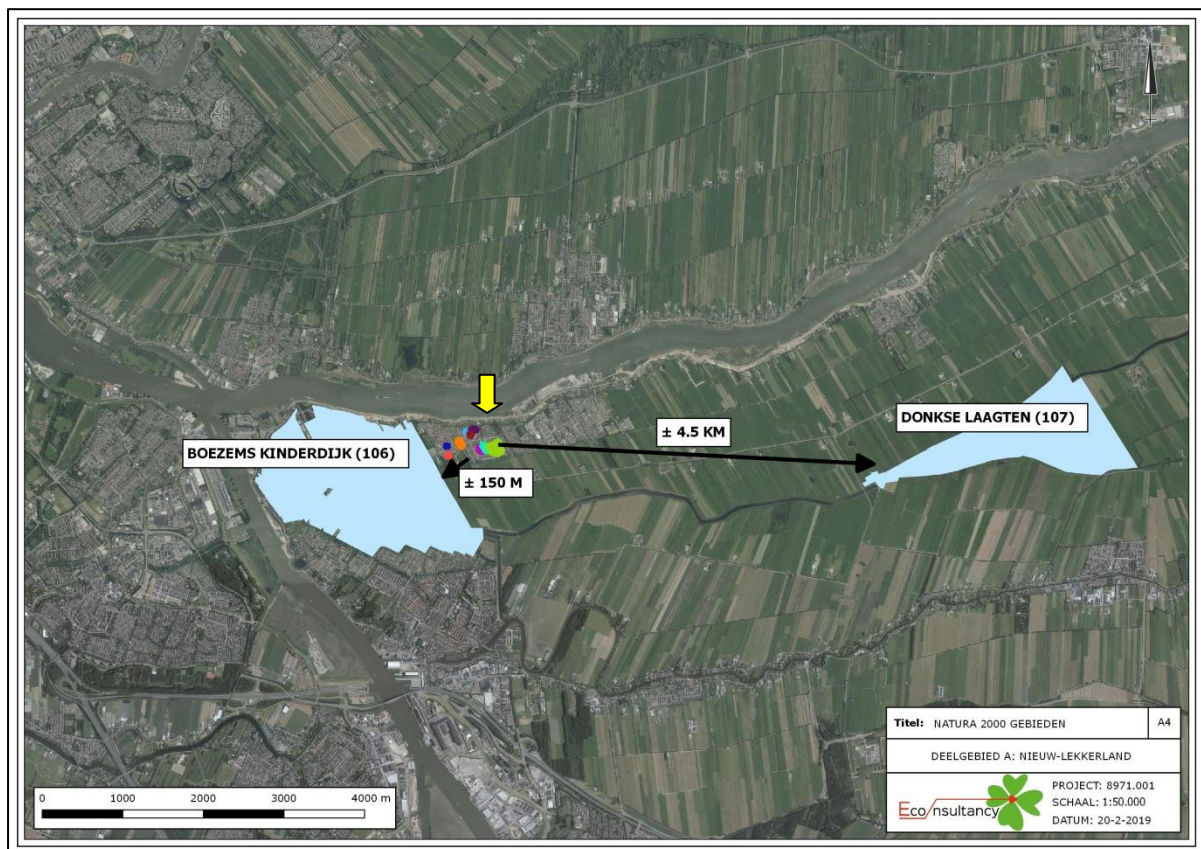
Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

7 TOETSING AAN GEBIEDENBESCHERMING

In algemene zin kan door een plan sprake zijn van negatieve gevolgen vanuit natuurwetgeving beschermde gebieden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke gebieden mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen ingrepen op de onderzoekslocatie. Verder wordt beschreven of een vervolgetraject noodzakelijk is en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van vergunningen.

7.1 Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000. De meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden, Boezems Kinderdijk en Donkse Laagten, bevinden zich respectievelijk op circa 150 meter ten westen en 4.5 kilometer ten oosten van de onderzoekslocatie (zie figuur 3).

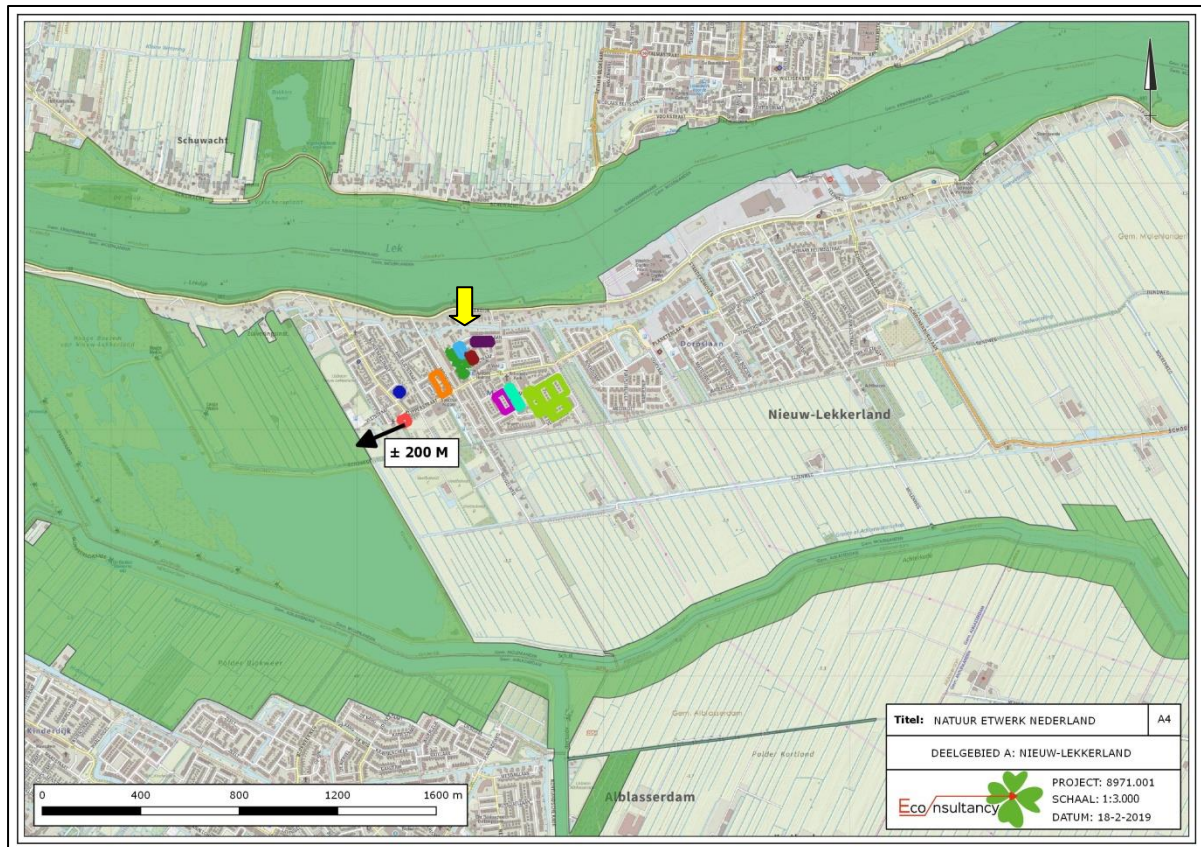

Figuur 3. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van Natura 2000.

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen een Natura 2000-gebied. Indien sprake zou zijn van een effect, betreft dit een extern effect, zoals toename van geluid, licht of depositie van stikstof. Externe effecten als gevolg van de voorgenomen plannen op de onderzoekslocatie zijn, gezien de afstand (± 150 meter en 4.5 kilometer) tot de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden in combinatie met de aard van de plannen (renovatie) niet te verwachten. Vervolgonderzoek in het kader van de gebiedsbeschermingsparagrafen uit de Wet natuurbescherming wordt niet noodzakelijk geacht.

7.2 Natuurnetwerk Nederland

De onderzoekslocatie maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk. De onderzoekslocatie ligt wel in de nabijheid van een gebied, behorend tot het Natuurnetwerk Nederland. Het meest nabijgelegen gebied bevindt zich circa 200 meter ten westen van de buitenste grens van de onderzoekslocatie. In figuur 4 is de ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland weergegeven.

Figuur 4. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland.

Bij ingrepen binnen of in de directe nabijheid van het Natuurnetwerk Nederland kunnen de kernkwaliteiten en omgevingscondities ten opzichte van de oorspronkelijk situatie mogelijk veranderen. Voor het Natuurnetwerk Nederland geldt echter geen onderzoeksverplichting naar verstoringen door een externe werking. Door de voorgenomen plannen op de onderzoeklocatie, in combinatie met de afstand, zullen de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland naar verwachting niet worden aangetast. Daar het plangebied geen onderdeel is van het Natuurnetwerk Nederland, wordt een nader onderzoek naar de effecten van de ingreep op het Natuurnetwerk Nederland niet noodzakelijk geacht.

8 HOUTOPSTANDEN

De Wet natuurbescherming beschermt bos van minimaal 10 are en bomenrijen van minimaal 21 bomen, gelegen buiten de bebouwde kom (de zogenaamde 'houtopstanden'). Het is verboden deze houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen zonder voorafgaande melding bij gedeputeerde staten. In dit hoofdstuk wordt beschreven of er bij de voorgenomen kap sprake is van meldingsplicht en herplantplicht conform artikel 4.2 en artikel 4.3 van de Wet natuurbescherming. Verder wordt beschreven of er vervolgmaatregelen getroffen dienen te worden ten behoeve van de voorgenomen houtkap.

De onderzoekslocaties bevinden zich allen binnen de bebouwde kom en bij de voorgenomen ingreep worden geen bomen gekapt. Bescherming van houtopstanden is niet aan de orde.

9 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft in opdracht van Lek en Waard Wonen een quickscan flora en fauna uitgevoerd aan de diverse wijken (deelgebied A) te Nieuw-Lekkerland.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van renovatiewerkzaamheden aan 181 woningen verdeeld over verschillende wijken te Nieuw-Lekkerland. Het onderzoek heeft tot doel om in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten, gebieden of houtopstanden aanwezig zijn die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve gevolgen kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

De initiatiefnemer is voornemens de woningen energetisch te verbeteren door middel van renovatiewerkzaamheden. De beoogde start van de werkzaamheden is in oktober 2020, waarbij de volgende isolatiewerkzaamheden worden uitgevoerd:

- Na-isolatie van de gevels zonder spouwisolatie. Een deel van de woningen is reeds geïsoleerd, waardoor gevelisolatie niet noodzakelijk is;
- Isoleren van de binnenzijde van de daken;
- Isoleren van de kruipruimte, via het vloerluis;
- Incidenteel vervangen van enkel glas door dubbel glas, of het vervangen van een klepraam door dubbel glas.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de onderzoekslocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel V. In de tabel is samengevat of de voorgenomen ingreep mogelijk verstorend kan werken en wat de consequenties zijn voor eventuele vervolgstappen, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningstrajecten. In de tabel is weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel V. Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen*
Broedvogels	algemeen	ja	mogelijk	nee	nee	het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren. Wanneer tijdens het broedseizoen wordt gewerkt dient een broedvogelinspectie te worden uitgevoerd en een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld voor alle locaties.
	jaarrond beschermd	ja	ja	ja	mogelijk	nader onderzoek naar de verblijfplaatsen van de huismus en gierzwaluw.
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	ja	ja	mogelijk	nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen.
	foerageergebied	ja	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		minimaal	mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene grondgebonden zoogdieren.
Amfibieën		minimaal	mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van licht beschermde amfibieënsoorten.
Reptielen		nee	nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	nee	-

Soortgroep	Geschied habitat	Ingrep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen*
Libellen en dagvlinders	nee	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden	nee	nee	nee	nee	
Vaatplanten	nee	nee	nee	nee	-
Gebiedsbescherming	Gebied aanwezig	Ingrep verstorend	Nader onderzoek	Vergunning-plicht	
Natura 2000	150 m	nee	nee	nee	-
Natuurnetwerk Nederland	200 m	nee	nee	nee	-
Houtopstanden	-	nee	nee	nee	Bomen worden niet gekapt. Bescherming van houtopstanden is niet aan de orde.

* Wijzigingen in het planvoornemen kunnen van invloed zijn op de uitkomst van het onderzoek.

Voor de **algemene broedvogelsoorten** die op de onderzoekslocaties zijn te verwachten geldt dat, indien het groen buiten het broedseizoen wordt verwijderd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Indien binnen het broedseizoen gewerkt wordt, dient vooraf aan de werkzaamheden een broedvogelinspectie te worden uitgevoerd. Tevens dient vervolgens een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld om eventuele negatieve effecten van aanwezige broedgevallen te voorkomen. Voor broedvogels met **jaarrond beschermde nesten** geldt dat nader onderzoek noodzakelijk is bij vrijwel alle locaties naar vaste rust- en verblijfplaatsen voor de huismus en gierzwaluw (zie tabel III). Indien er op de onderzoekslocaties nestplaatsen van gierzwaluwen en huismussen aanwezig zijn, hetgeen op basis van de huidige informatie niet is uit te sluiten (exemplaren van de huismus zijn waargenomen tijdens het veldbezoek), zal de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming.

Voor **vleermuizen** geldt dat nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht voor alle locaties (zie tabel IV). De woningen zijn geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Renovatiewerkzaamheden kunnen verstorend zijn voor aanwezige verblijfplaatsen.

In het kader van **algemene grondgebonden zoogdieren** is het van belang voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen.

Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd, wat tevens geldt voor **algemene amfibieënsoorten**. Dit kan gebeuren door het verwijderen van stenenstapels, takkenhopen, bladeren en andere materialen die door langdurige opslag of aanwezigheid schuilplaatsen bieden. Het verwijderen van de materialen dient daarom buiten gevoelige perioden plaats te vinden, bijvoorbeeld in de late herfstmaanden. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

Voor beschermde soorten behorend tot de **overige soortgroepen** zijn overtredingen ten aanzien van de Wet natuurbescherming wegens het ontbreken van geschikt habitat, het ontbreken van sporen en vanwege een provinciale vrijstelling niet aan de orde. Wel dient rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht.

Met betrekking tot **gebiedsbescherming** zijn ten aanzien van de voorgenomen plannen op de onderzoekslocatie geen negatieve effecten te verwachten.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Limpens H., Regelink J. (2017). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), uitvoerportaal; <https://ndff-ecogrid.nl>, zoekgebied Nieuw-Lekkerland, periode 2014-2019.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J. Thissen, K. Canters, & J. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren - Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

de Vries, H.H. & R. Ketelaar 2003. De groene glazenmaker in Zuid-Holland. Rapport VS2003.18. De Vlinderstichting, Wageningen.

Cuppen, J.G.M. 2005. De gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Zuid-Holland. EIS Nederland, Leiden.

www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)

www.sovon.nl (soortgegevens vogels)

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/ (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten)

www.verspreidingsatlas.nl/ (verspreidingsgegevens NDFF)

www.zoogdiervereniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

Bijlage 1 Foto's veldbezoeken

Onderstaande figuren geven een overzicht van foto's genomen tijdens de veldbezoeken. De foto's geven een indicatie van de woningtypen met de bijbehorende kenmerken.

Complexnummer 118

Figuur 1. Zijaanzicht te renoveren woningen op de projectlocatie.

Figuur 2. Zijaanzicht te renoveren woningen op de projectlocatie met vleermuiskasten (geschikt als paar- en zomerverblijf).

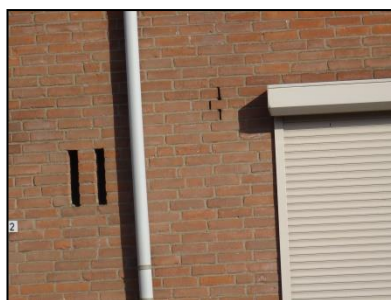
Figuur 3. Vleermuiskast op zijgevel van een woning.

Figuur 4. Kantpannen, met ruimte onder de kantpannen en de bakstenen

Figuur 5. Dakgoot op de kopse kant van de te renoveren woningen.

Figuur 6. Ventilatiegaten in de woningen naast de afvoerpijp. Tevens zijn er openingen naast het kozijn aanwezig.

Complexnummer 121

Figuur 7. Overzicht van de te renoveren woningen.

Figuur 8. Loodslab bij kantpannen kopse kant. Ruimte aanwezig onder de loodslab en kantpannen.

Figuur 9. Ruimte onder kantpannen en in bakstenen muur.

Figuur 10. Ruimte onder de nokpannen.

Figuur 11. Ruimte onder de dakpannen achter de ventilatiepijpen.

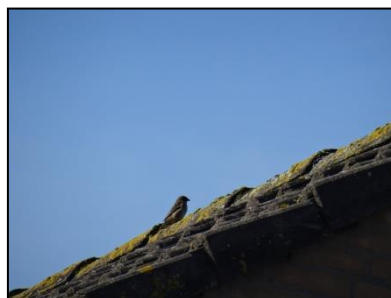
Figuur 12. Huiswaluwkastje op de Neptunusstraat 13, achterzijde.

Figuur 13. Poepstrepen op de muur die aanduiden op een nestlocatie van de gierzwaluw.

Figuur 14. Zingende spreeuw op een dak.

Figuur 15. Huismus op het dak, die verdwijnt onder de nokpannen.

Complexnummer 122

Figuur 16. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

Figuur 17. Huismuspan op het dak van de te renoveren woningen.

Figuur 18. Dakgoot op de kopse kant van de te renoveren woningen.

Figuur 19. Ruimte tussen de bakstenen muur en kantpannen.

Figuur 20. Huismus in een struik op de onderzoekslocatie.

Complexnummer 158

Figuur 21. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

Figuur 22. Begroeiing op de gevel van een woning.

Figuur 23. Ruimte onder de kantpannen.

Figuur 24. Vooraanzicht van een te renoveren woning. Onder het douche-raampje is een ventilatieopening aanwezig.

Figuur 25. Ventilatieopening onder de dakgoot.

Complexnummer 159

Figuur 26. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

Figuur 27. Heg in de achtertuin van een te renoveren woning.

Complexnummer 160

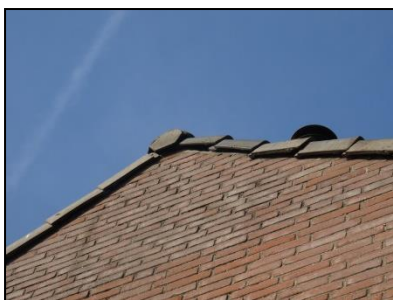
Figuur 28. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

Figuur 29. Huismuspan op het dak van de te renoveren woningen.

Figuur 30. Ruimte onder de dakpannen achter het dakraam.

Figuur 31. Ruimte onder de kantpannen.

Figuur 32. Begroeiing op de gevel van een woning.

Figuur 33. Ruimte onder de dakpannen achter de ventilatiepijpen.

Complexnummer 161

Figuur 34. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

Figuur 35. Ruimte in de dakgoot en onder dakpannen.

Complexnummer 162

Figuur 36. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

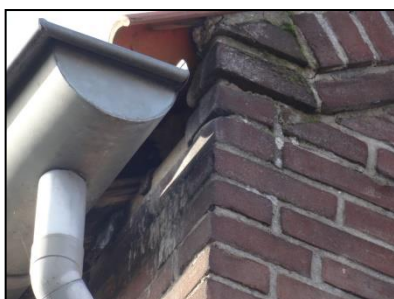
Figuur 37. Ruimte achter de dakgoot en poepstrepen, die mogelijk duiden op een gierzwaluwnestlocatie.

Figuur 38. Dakgoot op de kopse kant van de te renoveren woningen.

Figuur 39. Ruimte in de dakgoot en onder dakpannen.

Figuur 40. Ruimte achter de dakgoot. De poepstrepen duiden op de aanwezigheid van een nestlocatie, mogelijk gierzwaluw.

Figuur 41. Begroeiing op de gevel van een woning.

Complex 163

Figuur 42. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

Figuur 43. Ruimte onder de kantpannen.

Figuur 44. Ruimte onder de dakpannen achter het dakraam.

Middelweg 50-68

Figuur 45. Overzichtsfoto van de te renoveren woningen.

Figuur 46. Achtertuinen van de te renoveren woningen, veel groen aanwezig.

Figuur 47. Achterzijde van de te renoveren woningen.

Bijlage 2 toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd (zie tabel VI). Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

Tabel VI. Zorgplicht

Artikel 1.11. Zorgplicht	
1.	Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2.	De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
a)	dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
b)	indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
c)	voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; “de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”. Deze formulering van de zorgplicht brengt met zich mee dat wanneer men een bepaalde handeling wilt verrichten die gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, men zich daaraan voorafgaand op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvoor van het voorgenomen handelen. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor het betreffende beschermde natuurgebied en de betreffende soortgroep in deze rapportage worden aangegeven.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In tabel VI t/m IX worden deze artikelen nader toegelicht.

Tabel VII. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.1 Wet natuurbescherming

Artikel 3.1. Soorten van de Vogelrichtlijn	
1.	Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2.	Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3.	Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4.	Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5.	Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
Toelichting	
Alle inheemse vogelsoorten in Nederland vallen onder de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn is een richtlijn vanuit de Europese Unie uit 1979 en heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De lijst met soorten is niet limitatief.	

Tabel VIII. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.5 Wet natuurbescherming

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn	
1.	Het is verboden in het wild levende dieren van deze soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2.	Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3.	Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4.	Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.
5.	Het is verboden planten van soorten uit de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Toelichting	
Het gaat bij artikel 3.5 over in het wild levende dieren van verschillende soortgroepen. In de wet wordt voor vogelsoorten uit bijlage II van het verdrag van Bern geen uitzondering gemaakt. Van de vogelsoorten die in Nederland voorkomen is hieronder een selectie gemaakt. Van de overige soortengroepen zijn alle soorten genoemd.	
Soorten	
Planten	drijvende waterweegbree, groenknolorchis, kruipend moerasscherm, zomerschroeforchis
Zoogdieren	bever, hamster, hazelmuis, lynx, Noordse woelmuis, otter, wolf, wilde kat
Walvisachtigen	bruinvis, bultrug, butskop (hille), dwergpotvis, dwergvinvis, gestreepte dolfin, gewone dolfin, gewone spitsdolfijn, gewone vinvis, griend, grijze dolfin, kleine zwaardwalvis, narwal, Noordse vinvis, orka, potvis, spitsdolfijn van Gray, tuimelaar, walrus witflankdolfijn, witsnuitdolfijn, witte dolfin
Vleermuizen	Bechsteins vleermuis, bosvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, grote hoefijzerneus, grote rosse vleermuis, ingekorven vleermuis, kleine dwergvleermuis, kleine hoefijzerneus, laatvlieger, meervleermuis, mopsvleermuis, Noordse vleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, vale vleermuis, watervleermuis
Amfibieën	boomkikker, geelbuikvuurpad, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker, rugstreeppad, vroedmeesterpad
Reptielen	dikkopschildpad, gladde slang, Kemps' zeeschildpad, lederschildpad, muurhagedis, soepschildpad, zandhagedis
Vissen	houting, steur
Vlinders	apollovlinder, boszandoog, donker pimpernelblauwtje, grote vuurvlinder, moerasparelmoervlinder, monarchvlinder, pimpernelblauwtje, teunisbloempijlstaart, tijmblauwtje, zilverstreephooibeestje
Libellen	bronslibel, gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, mercurwaterjuffer, Noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, rivierrondbout, sierlijke witsnuitlibel
Insecten	brede geelrandwaterroofoever, gestreepte waterroofoever, heldenbok, juchtleerkever, oeveraas, vermiljoenkever
Overig	Bataafse stroommossel, platte schijfhoren

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn

Vogels	appelvink, baardman, beflijster, bergeend, bergfluit, bijeneter, blauwborst, blauwe kiekendief, boerenzwaluw, bontbekplevier, bonte strandloper, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, boompieper, boomvalk, bosrietzanger bosruiter, bosuil, braamsluiper, brandgans, bruine kiekendief, buizerd, casarca, Cetti's zanger, draaihals, duinpieper, dwergmeeuw, dwergster, Engelse kwikstaart, Europese kanarie, fitis, fluit, geelgors, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, geoorde fuut, glanskop, goudhaan, grasmus, graspieper, graszanger, grauwe kiekendief, grauwe klauwier, grauwe vliegenvanger, griel, groene specht, groenling, grote bonte specht, grote gele kwikstaart, grote karekiet, grote stern, grote zilverreiger, havik, heggenmus, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kerkuil, klapekster, klein waterhoen, kleine barmis, kleine bonte specht, kleine karekiet, kleine plevier, kleine zilverreiger, kleinste waterhoen, kluut, kneu, koolmees, koereiger, kraanvogel, krekeltzanger, kortsnavelboomkruiper, kruisbek, kuifmees, kwak, kwartelkoning, lepelaar, matkop, middelste bonte specht, nachtegaal, Noordse stern, oehoe, oeverloper, oeverpieper, oeverzwaluw, ooievaar, orpheusspotvogel, paapje, pestvogel, pimpelmees, poelruiter, porseleinhoen, purperreiger, putter, ransuil, rietgors, rietzanger, rode wouw, roerdomp, roodborst, roodborsttapuit, roodhalsfuut, rouwkwikstaart, sijs, slangenarend, slechtvalk, smelleken, snor, sperwer, spotvogel, sprinkhaanzanger, steenuil, steltkluut, strandplevier, taigaboomkruiper, tapuit, tijftaf, torenvalk, tuinfluit, velduil, visarend, visdief, vuurgoudhaan, wespiedief, wielewaal, winterkoning, witbandkruisbek, witte kwikstaart, witwangster, nachtzwaluw, woudaap, zeearend, zwarte mees, zwarte ooievaar, zwarte roodstaart, zwarte specht, zwarte stern, zwarte wouw, zwartkop, zwartkopmeeuw
--------	---

Tabel IX. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.10 Wet natuurbescherming

Artikel 3.10. Andere soorten		
Het is verboden om: 1. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A1, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen. 2. De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen. 3. Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B2, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.		
Toelichting		
Het gaat bij artikel 10 om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. Dieren zijn opgenomen in bijlage onderdeel A1. Planten zijn opgenomen in bijlage onderdeel B2 van de Wet natuurbescherming. Voor een aantal zoogdieren, amfibieën en reptielen geldt per provincie een vrijstelling onder bepaalde voorwaarden. Dit verschilt per provincie. De betreffende soorten zijn aangegeven met een sterretje. Daarnaast is het mogelijk dat sommige provincies ook 'eigen' beschermde soorten hanteren, als aanvulling op het landelijke.		
Soorten		
Dieren	Zoogdieren	aardmuis*, boommarter, bosmuis*, bunzing*, damhart, das, dwergmuis*, dwergspitsmuis*, edelhert, eekhoorn*, egel*, eikelmuis, gewone bosspitsmuis*, gewone zeehond, grote bosmuis, grijze zeehond, haas*, hermelijn*, huisspitsmuis*, konijn*, molmuis, ondergrondse woelmuis*, ree*, rosse woelmuis*, steenmarter*, tweekleurige bosspitsmuis*, veldmuis*, veldspitsmuis, vos*, waterspitsmuis, wezel*, wild zwijn, woelrat*
	Amfibieën	Alpenwatersalamander, bruine kikker*, gewone pad*, kleine watersalamander*, meerkikker*, middelste groene kikker*, vinpootsalamander, vuursalamander
	Reptielen	adder, hazelworm*, levendbarende hagedis*, ringslang
	Vissen	beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver, grote modderkruiper, kwabaal
	Dagvlinders	aardbeivlinder, bosparelmoevlinder, bruin dikkopje, bruine eikenpage, donker pimpernelblauwtje, duinparelmoevlinder, gentiaanblauwtje, grote parelmoevlinder, grote vos, grote vuurvlinder, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine heivlinder, kleine ijsvogelvlinder, komavvlinder, pimpernelblauwtje, sleedoornpage, spiegel dikkopje, veenbesblauwtje, veenbosparelmoevlinder, veenhooibeestje, veldparelmoevlinder, zilveren maan
	Libellen	beekrombout, bosbeekjuffer, donkere waterjuffer, gevlekte glanslibel, gewone bronlibel, hoogveenglanslibel, Kempense heidelibel, speerwaterjuffer
	Overige soorten	Europese rivierkreeft, vliegend hert
Planten		akkerboterbloem, akkerdoornzaad, akkerogentroost, bekliede ogentroost, berggamander, bergnachtorchis, blaasvaren, blauw guichelheil, bokkenorchis, bosboterbloem, bosdravik, brave hendrik, brede wolfsmelk, breed wollegras, bruinrode wespenorchis, dennenororchis, dregs, echte gamander, franjementiaan, geelgroene wespenorchis, geplooid vrouwenmantel, getande veldsla, gevlekt zonneroosje, glad biggenkruid, gladde zegge, groene nachtorchis, groensteel, groot spiegelklokje, grote bosaardbei, grote leeuwenklauw, honingorchis, kalkboterbloem, kalketrip, karthuiszanger, karwijselie, kleine ereprijs, kleine schorseneer, kleine wolfsmelk, kluwenklokje, knollathyrus, knolspirea, korensla, kranskarwij, kruiptijm, lange zonnedauw, liggende ereprijs, moerasgamander, muurbloem, naakte lathyrus, naaldenkervel, pijlscheefkalk, roggelelie, rood peperboomje, rozenkransje, ruw pazelzaad, scherpkruid, schubvaren, schubzegge, smalle raai, spits havikskruid, steenbraam

Volgens artikel 3.31 zijn de verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, of ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden onder conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat.

Binnen de Wet natuurbescherming zijn op houtopstanden de artikelen van toepassing die zijn opgenomen in tabel X.

Tabel X. Bescherming houtopstanden in de Wet natuurbescherming

Artikel 4.1	De artikelen uitgezonderd artikel 4.6 zijn niet van toepassing op: a) Houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom; b) Houtopstanden op erven of in tuinen; c) Fruitbomen en windschermen om boomgaarden; d) Naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar; e) Kweekgoed; f) Wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden bestaande uit wilgen en populieren; g) het dunnen van een houtopstand; h) uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij: 1. ten minste eens per tien jaar worden geoogst; 2. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en 3. zijn aangelegd na 1 januari 2013.
Artikel 4.2	1. Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. 3. Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.
Artikel 4.3 lid 1 en 2	Ingeval een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, of anderszins teniet is gegaan, draagt de rechthebbende zorg voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand. De rechthebbende vervangt binnen drie jaar na de herbeplanting, bedoeld in het eerste lid, herbeplanting die niet is aangeslagen.
Artikel 4.4 lid 1	De artikelen 4.2, eerste en derde lid, en 4.3, eerste en tweede lid, zijn niet van toepassing op: het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode. het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel in het kader van natuurontwikkeling en -beheer
Artikel 4.5	Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van artikel 4.3, eerste en tweede lid, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels.

Bijlage 3 Verklarende woordenlijst

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Projectplan

Een projectplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het projectplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

